

Tlačová konferencia Národnej banky Slovenska

dňa 3. 12. 2018

Martina Vráblik Solčányiová, hovorkyňa NBS

Dobrý deň, vítam vás na dnešnej tlačovej konferencii k Správe o finančnej stabilite k novembru 2018, ktorú predstavia člen Bankovej rady Národnej banky Slovenska a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom, pán Vladimír Dvořáček, a riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni, pán Marek Ličák a pán Štefan Richtárik z rovnakého odboru. Správa bude zverejnená po skončení tlačovej konferencie a taktiež embargo platí do skončenia tlačovej konferencie. Nech sa páči, pán výkonný riaditeľ.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Ďakujem pekne, prajem vám príjemné dopoludnie, tlačovku máme v netradičnom čase aj dni – v pondelok – ale vidím, že napriek tomu istý záujem naša téma pritiahla, čomu sa teším. Dovoľte, aby som na úvod zhodnotil vývoj v oblasti finančnej stability v poslednom období a to, čo zhruba očakávame. Vždy úvodom hovoríme o vplyve externého prostredia na našu finančnú stabilitu. Pokiaľ sa pozeráme na externé prostredie v uplynulom období, tak prinieslo nám mierne zhoršenie globálneho makroekonomického výhľadu. Súvisí to najmä s tým, že sa veľmi solídny rast globálneho hospodárstva, ktorý sme dosiahli v roku 2017 mierne spomalil. Súčasne sa tu objavujú viaceré riziká ekonomického vývoja, ktoré môžu mať vplyv na finančnú stabilitu. Predovšetkým sú to problémy, ktoré zvykneme nazývať: riziko prepuknutia plošnej obchodnej vojny, ďalej je to vývoj na finančných trhoch, kde optimizmus, ktorý tu bol prítomný v roku 2017 sa začal postupne vytrácať, trh bol v tomto roku oveľa volatilnejší, a prejavilo sa to najmä na cenách dlhopisov rozvíjajúcich sa krajín, neskôr aj na akciových trhoch, a tá averzia investorov, ktorá tu je, je spôsobovaná najmä vývojom v niektorých krajinách – iste dobre viete o problémoch v Turecku, Argentíne a takisto politické riziká, ktoré sú spojené s Talianskom. Toto, čo som pomenoval, zatiaľ vplyv na ekonomiku Slovenska nemalo. Rok 2018 nám priniesol ďalšie zrýchlenie domácej ekonomiky, ktorá produkuje nad úrovňou svojho potenciálu. V I. polroku 2018 sme výrazne ťažili z investícií a zo spotreby domácností, postupne sa pridáva aj zahraničný obchod. V ďalšom období sa však dá očakávať prehrievanie domácej ekonomiky, ktoré už dnes pozorujeme na pracovnom trhu. Tento vývoj na jednej strane prináša viacero pozitív: Je to napríklad aj to, o čom budeme hovoriť – klesajúci podiel zlyhaných úverov – na druhej strane

však prináša nám viacero rizík. O tých rizikách budem hovoriť podrobnejšie a iste vás neprekvapím, že opätovne Správa o finančnej stabilite hodnotí ako najdôležitejšie riziko z hľadiska finančnej stability situáciu, ktorá je pri úverovaní domácností a zadlženosti domácností. Rast úverov domácnostiam možno aj v roku 2018 hodnotiť ako nadmerný, aj keď tu došlo k istému spomaleniu, najmä v oblasti spotrebiteľských úverov. Pokiaľ ide o úvery na bývanie, tieto pokračovali v dynamickom raste. Zaznamenali sme tu – alebo – stále sme na čele pelotónu v rámci Európskej únie, pokiaľ ide o rast úverov a rovnako sme na čele pelotónu Európskej únie, pokiaľ ide o rast zadlženosti domácností. U zadlženosti domácností vidíme viacero problémov, nielen ten samotný dynamický rast a nárast vo vzťahu k HDP, ale vidíme tu aj rôzne štrukturálne faktory. Je to jednak to, že slovenské domácnosti majú najmenej čistých finančných aktív v pomere k HDP v rámci Európskej únie. Tieto úvery sú aj viac koncentrované práve u tých domácností, ktoré majú relatívne nižší príjem, a takisto dôležitým faktorom, ktorý si nie možno vždy uvedomujeme je to, že na Slovensku máme jednu z najvyšších mier vlastníctva nehnuteľností v Európskej únii, čo je z dlhodobého hľadiska neudržateľné a keby sa mala udržať tá vysoká miera vlastníctva, tak by to tempo nárastu zadlženosti v budúcnosti dosahovalo veľmi extrémne úrovne. Preto je dôležité, aby sa postupne vytvárali aj iné alternatívy na bývanie, napr. aby sa rozvíjal trh s nájomným bývaním.

Vážené dámy, vážení páni, okrem tohto hlavného rizika, dovoľte, aby som sa ešte v stručnosti zmienil aj o ďalších rizikách, ktoré táto správa pomenúva a prináša. Pokiaľ ide o úverovú aktivitu v podnikovom sektore, táto sa výrazne nemenila a ani dlh podnikov v pomere k HDP výrazne nerástol. Osobitne by som sa však pristavil pri sektore komerčných nehnuteľností, kde sa obnovila silná aktivita. Ako vieme – tento sektor bol veľmi citlivý na krízu pred desiatimi rokmi – v správe konštatujeme, že pokiaľ ide o medziročný rast úverov v sektore komerčných nehnuteľností – prejavuje sa tu vyššia opatrnosť bánk. To znamená, že to financovanie vnímame, že je viac v súlade s ekonomickými fundamentami. Sektor komerčných nehnuteľností je samozrejme vysoko citlivý na ekonomický vývoj, preto ho pozorne sledujeme, a to vystavenie tu nie je len voči bankovému sektoru, ale je tu aj výrazné vystavenie aj voči podielovým fondom a takisto domácnostiam. Ďalšie riziko, ktoré správa pomenúva, je otázka udržateľnosti obchodných modelov bánk. Banky dokázali v uplynulých rokoch udržať ziskovosť len za cenu rýchleho rastu úverov – to, o čom hovoríme – a to navyše v kombinácii s poklesom nákladov na kreditné riziko. Toto však z dlhodobého hľadiska nie je udržateľné. Navyše slovenský bankový sektor postupne stráca pozíciu jedného z najziskovejších sektorov v rámci bankovej únie. Ďalšie riziko je riziko likvidity, kde vidíme

niekoľko nepriaznivých trendov. Je to jednak prehľbujúci sa časový nesúlad splatností aktív a pasív – tu sme dosiahli nové historické maximum a takisto nám klesá podiel likvidných aktív na bilančných sumách bánk. Riziko likvidity sa prehľbilo aj z pohľadu podielu úverov na vkladoch, ktorý prvý krát prekročil hranicu 100 %. Pokiaľ ide o odolnosť domáceho bankového sektoru, primeranosť vlastných zdrojov nám mierne klesla z úrovne 18,6 na 18,2 – zdá sa, že to je málo, ale tento pokles sa dosiahol aj napriek tomu, že pokračuje relatívne konzervatívnejšia dividendová politika bánk. Vidíme tu istý vplyv – aj na prechod na nové účtovné štandardy IFRS 9, takisto ale musím povedať, že napriek tomu, že ostáva relatívne veľká časť vyprodukovaného zisku v bankách, naša kapitálová primeranosť sa už dostala pod priemer Európskej únie. Preto aj do budúcnosti platí, že očakávame od bánk a od vlastníkov bánk, pokiaľ ide o dividendovú politiku, veľmi obozretný prístup. Národná banka Slovenska zväziac aj tieto okolnosti, naďalej veľmi pozorne sleduje situáciu a aj v priebehu tohto roka, konkrétne v júni 2018, preto rozhodla o ďalšom zvýšení miery proticyklického kapitálového vankúša – a to na úroveň 1,5 % od 1. augusta 2019 – takže to je už s výhľadom do budúceho roka. Ďakujem za pozornosť.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

Takže, dámy a páni, ak dovoľíte, ja budem pokračovať. Ja sa pokúsim zamerať iba na konkrétne alebo vybrané témy, čiže nebudem pokrývať celú správu, keďže pán Dvořáček viac-menej popísal aké boli trendy, aké boli riziká. Takže prvá téma, ako asi aj očakávate – rast zadlženosti domácností. Už pán Dvořáček naznačoval, že to je riziko číslo jedna pre finančnú stabilitu, viackrát sme to už spomínali, čiže je to niečo, čomu sa dosť aktívne venujeme. Čo je dôležité, je to, že zatiaľ vidíme stále nadmerný rast úverov domácnostiam a nadmerné zadlžovanie. Čiže ak to porovnáme s rôznymi ekonomickými fundamentami – či už je to rast HDP, zlepšovanie finančnej pozície domácností – tak rast úverov je podstatne na vyššej úrovni. Ak sa pozrieme na tento graf, tak vidíme, že ten rast je významný, alebo pomerne nadmerný, aj vo vzťahu k zahraničiu. Tu je veľmi pekný graf, ktorý ukazuje, aká je kumulácia alebo nárast úverov na bývanie za šesť rokov – ako máte možnosť vidieť, na Slovensku sa celý objem úverov za šesť rokov takmer zdvojnásobil v portfóliách bánk – zďaleka najvyšší nárast v porovnaní s ostatnými štátmi. Ďalší štát v poradí, Česká republika, má podstatne menšie nárasty, čiže aj v tom medzinárodnom kontexte rast úverov vnímame stále ako nadmerný. Prečo to otvárame – hovoríme preto o nadmernosti alebo o rizikách, pretože pokiaľ máme výrazne zadlžené domácnosti alebo nadmerne zadlžené domácnosti, môžeme očakávať, že v prípade zhoršenia ekonomickej situácie ich citlivosť na tento vývoj

bude podstatne vyššia. Rovnako môžeme očakávať, že aj banky budú citlivejšie, čiže tie straty alebo miera strát môže byť vyššia ako sme možno videli v minulosti. Pán Dvořáček už spomínal aj ďalšie také štrukturálne slabé miesta, ktoré tu vidíme. V prvom rade je to to, že aj keď rýchlo rastieme pri zadlžovaní, pomer finančných aktív k finančným pasívam je jeden z najhorších v rámci EÚ. Inými slovami – ľudia sa zadlžujú, ale stále majú pomerne málo finančných aktív, čiže peňazí na účtoch alebo iné finančné aktíva. Čiže aj keď v iných štátoch vidíme, že to zadlženie rastie alebo je vyššie, ich domácnosti majú podstatne viac finančných aktív. Ďalšiu vec, ktorú prinášame aj v tejto správe – skúsili sme sa pozrieť na to, aká je vlastne distribúcia tých ľudí, ktorí už majú úvery u nás a v zahraničí, v rámci nejakej distribúcie podľa príjmov – a ukazuje sa, že tí ľudia, ktorí u nás sú zadlžení, sú skôr v tých nižších príjmových kategóriách ak to porovnáme s inými štátmi. V správe ponúkame aj taký graf, kde jasne vidíte, že to Slovensko je skutočne na úrovni štátov ako je Grécko, Španielsko, Portugalsko z pohľadu distribúcie podľa zadlženia. Ešte ostaneme pri raste úverov domácnostiam, keďže veľmi úzko súvisí práve s mierou zadlžovania. Nadalej platí, že faktory, ktoré vplyvajú na rast úverov domácnostiam, sú veľmi silné. Čiže toto sa vôbec nezmenilo, hlavne teda na ponukovej strane, zo strany bánk vidíme veľmi silný tlak na to, aby rast úverov domácnostiam pokračoval. Neskôr ešte vysvetlím prečo je takýto silný tlak, ale v podstate sa nám to najmä prejavuje na poklese úrokových sadzieb. Čiže tam vidíme pomerne agresívnu kampaň, a vždy pokiaľ aj dôjde k nejakým krokom zo strany Národnej banky, vždy je tam nejaká protireakcia. A pokiaľ my nejako zalimitujeme nejaké oblasti, nejaké štandardy, tak väčšinou na úrokové sadzby nemáme žiadny vplyv, takže tam vidíme pokles úrokových sadzieb. To ale má svoju odvrátenú stránku, ktorú ešte spomenieme, ale pán Dvořáček už to naznačil – že má to potom vplyv na udržateľnosť ziskovosti alebo vôbec celého obchodného modelu bankového sektora. Ale vrátim sa ešte k úverom domácnostiam – veľmi dôležitý moment nastal v júni 2018 – viete, že od 1. júla platia opatrenia, ktoré prijala Národná banka Slovenska, predtým sme tu mali pomerne silný nárast úverov domácnostiam, hlavne teda k 30. júnu. Do veľkej miery to súviselo s takou kvázi až neférovou mediálnou kampaňou – ak si spomeniete na tie články, ktoré hovorili o tom, že po 1. júli v podstate už úvery nebudú dostupné, byty nebudú dostupné, takže ľudia – ponáhľajte sa, pretože nastane úverový Armagedon, ako to niektorí až popísali – ako máte možnosť vidieť – nič také nenastalo. Čiže nastalo len to, čo sme očakávali – od 1. júla sme nastavili limity iba na úrovni toho, kde sa trh nachádzal, čiže žiadny efekt ani nenastal. V podstate ale čo vidíme v tých číslach je to, že ku koncu júna sa nám naakumulovalo veľa poskytnutých úverov, to znamená – ľudia si ich ešte nevyčerpali a postupne sa vyčerpávajú. Čiže tie čísla, ktoré tu vidíte, ešte

stále sú kvázi zašpinené – tak tomu hovoríme vnútorne – tými číslami z júna. Čiže predpokladáme, že do konca roka by sa nám to malo očistiť a potom už reálne uvidíme aký je reálny nový dopyt po úveroch. Ale naše očakávania sú také, ako sme spomínali – to znamená – tie opatrenia budú postupne nabiehať, finálna fáza je do júna 2019, a vtedy už očakávame, že už postupne trh sa bude viac a viac stabilizovať. Už momentálne takú stabilizáciu vidíme – ako máte možnosť vidieť na tom grafe, hlavne tá tmavá čiara – to sú relatívne zmeny. Ešte pred rokom sme videli medziročný nárast úverov na bývanie na úrovni 15 %, momentálne sme na úrovni 11,5 %, čiže tá stabilizácia už tam je, ale zatiaľ hovoríme o miernej stabilizácii. Kde vidíme citelnejšiu stabilizáciu, a v podstate ešte pozitívnejšie vplyvy, je hlavne pri spotrebiteľských úveroch. Pri spotrebiteľských úveroch ešte možno tri-štyri roky dozadu sme videli 20-percentný nárast medziročne, čo bolo skutočne abnormálne vysoké aj v európskom kontexte. Momentálne aj vplyvom odporúčaní, ale hlavne našich opatrení, ale takisto aj určitými faktormi, ktoré na trhu vidíme – hlavne je to, že refinancovanie hlavne z nebankových spoločností už zoslablo, čiže ten efekt je slabší – tak vidíme, že medziročne rast úverov spotrebiteľských už je na úrovni 7 alebo 8 %. Čiže výrazne sa to stabilizovalo a už sme v podstate na úrovniach, ktoré sú bežné aj v iných štátoch, v štátoch EÚ. Takže bude ozaj veľmi dôležité, ako ďalej sa bude vyvíjať hlavne trh úverov na bývanie. Platí to, čo sme aj hovorili – to znamená – my aj keď niečo urobíme, vždy je tam nejaká protireakcia. Vždy je tam nejaká snaha bánk nájsť nejakú cestičku, takže my sa určite budeme určite snažiť aby opatrenia boli čo najúčinnnejšie a v podstate aby zaberali tak, ako očakávame. Ešte možno jedna veta – s rastom úverov domácnostiam, hlavne teda úverov na bývanie, súvisí aj trh nehnuteľností. Tam je väčšinou určitá korelácia, aj keď s nejakým omeškaním, ale aj tam už vidíme určité stabilizácie. V cenách rôznych – hlavne medziročný rasty cien – vidíme, že sa stabilizovali, ako máte možnosť vidieť – síce nie na tom grafe, pardon, ale v grafe v Správe o finančnej stabilite – bol tam pomerne silno rastový trend, momentálne vidíme, že tie rasty sa už stabilizovali, už sa pohybujú na úrovni 9 alebo 10 % a vo viacerých oblastiach sme už videli, že tempo má tendenciu ešte ďalej sa trochu znižovať. Možno na inšpiráciu – v Čechách, keď prijali veľmi podobné opatrenia, tak tie ceny sa tiež začali stabilizovať a dokonca v niektorých oblastiach aj poklesli, takže uvidíme, aký dopad to bude mať na slovenský trh.

Ďalšia téma, ktorú by som chcel otvoriť, sa týka finančných pozícií bankového sektora, hlavne teda úrovne ziskovosti. Dve veci – prvá vec sa týka toho, že my už dlhodobo poznáme náš bankový sektor ako výrazne ziskový. Aj dcérske spoločnosti našich bánk väčšinou patrili stále dlhodobo k tým najziskovejším v rámci tých skupín, čiže ten príbeh sa

veľmi dobre predával aj v zahraničí a v podstate ten zisk aj teraz stúpol, ale čo chceme vlastne povedať, že hlavne ak sa pozriete na ten graf, tak vidíte, že ten príbeh sa nám pomaly blíži ku koncu. To znamená – ten rozdiel medzi ziskovosťou našich bánk a to, čo je bežné v iných štátoch EÚ sa pomaličky znižuje a tie nožnice sa uzatvárajú. Čiže jednak je to spôsobené tým, že ziskovosť rastie výraznejšie na európskej úrovni, čiže o tejto téme sa veľa debatovalo – banky jednak na európskej úrovni znižovali náklady a snažili sa hľadať určité alternatívy v období nízkych sadziieb, ale na druhej strane aj u nás vidíme, že ten zisk už nemá taký priestor, aby tak výrazne rástol, a to si ešte povieme, že čo sú tie dôvody. To veľmi úzko súvisí s témou takzvanej udržateľnosti obchodných modelov bánk. Znova – je to vec, ktorú neotvárame prvý krát. V minulosti sme to spomínali hlavne v súvislosti so sektorom malých a stredných bánk, čiže sme hovorili, že v prípade poklesu sadziieb tieto banky veľmi ťažko si nachádzajú to miesto, pretože ten biznis je hlavne o tom, kto koľko dá úverov, čiže to naďalej platí, ale tá téma sa nám posunula preto, lebo nám ďalej výrazne klesli úrokové sadzby. Ak sa pozrieme, ešte na začiatku roka úrokové sadzby na nové úvery na bývanie boli na úrovni 1,8 %, momentálne sme na úrovni 1,4 %. Znamená to samozrejme, že bankám to určitým spôsobom nabúrava ten ich biznis model, ktorý je postavený hlavne na úrokových príjmoch. Ale už ako pán Dvořáček povedal – nárast ziskovosti, ktorý sme tu videli v posledných rokoch do veľkej miery súvisel s dvoma faktormi. Prvý faktor sa týkal silného rastu úverov domácnostiam a druhý faktor sa týka kreditných nákladov. To znamená, ak ste vo veľmi dobrých časoch, tak banky nemusia vytvárať tzv. opravné položky na zlyhané úvery, tie náklady im klesajú a to im pozitívne vplýva na ziskovosť. Treba si ale uvedomiť, že tieto položky sú veľmi volatilné, a hlavne ak dôjde k poklesu ekonomiky – nehovoríme ani o kríze, hovoríme o miernom poklese ekonomiky – nastane to, že úvery budú rásť pomalšie a začnú nám rásť náklady na kreditné riziko. Čiže ak tieto základné položky, ktoré momentálne vytvárajú ziskovosť, začnú klesať, automaticky to pocíti bankový sektor na ziskovosti. Len na ilustráciu, v Správe ukazujeme veľmi jednoduchý príklad, kde len snažíme sa simulovať – že ak sa vrátíme s mierou nákladov na kreditné riziko do roku 2016, čo bol stále veľmi pozitívny rok, čiže nehovoríme o žiadnej kríze, o žiadnom ekonomickom poklese, tak ziskovosť by klesla o 20 % - a to hovoríme stále o veľmi dobrých rokoch. Čiže ak by došlo k výraznejšej situácii, tak tá citlivosť môže byť pomerne zisková. Jedna vec, čo možno stojí za to, aby sme spomenuli, keďže sme hovorili o pomerne agresívnom správaní bánk hlavne teda pri úverovaní, pri úrokovej politike – s čím to súvisí – v správe uvádzame aj to, že dôležité sú aj očakávania materských spoločností a akcionárov. To znamená – ak ich očakávania po miere zisku z našich bánk sú stále veľmi vysoké, tak je prirodzené, že ten tlak na rast úverov je

silný. A žiaľ nevidíme zmeny v týchto očakávaniach, vidíme, že skutočne tí akcionári očakávajú stále vysokú mieru ziskovosti, čo prirodzene vedie k týmto agresívnym praktikám.

Posledný slide sa týka solventnosti bankového sektora, inými slovami - ide o mieru kapitálu, čiže či banky – teda akú mieru kapitálu vo vzťahu k svojim aktívam banky majú. Zjednodušene povedané – čím vyššia solventnosť, tým je kvázi bezpečnejší bankový sektor alebo má viac kapitálu na pokrytie možných strát v budúcnosti. Pán Dvořáček už naznačoval mierny pokles kapitálovej primeranosti a v podstate znova ak to dáme do európskeho kontextu, vidíme, že už patríme k tým menej kapitalizovaným. Inými slovami – v tom dolnom kvartile v rámci distribúcie v rámci EÚ – čiže to je prvá správa. Tiež vidíme, že sú určité tendencie k ďalšiemu poklesu, ale to by sme neradi videli. Čiže je dôležité, aby banky si naďalej zachovali dostatočnú úroveň kapitálu aj vzhľadom na tie riziká, ktoré sme hovorili, že u nás sú prítomné. Možno ešte jednu vec, čo by som spomenul v súvislosti s týmto grafom – ak sa pozriete na tú žltú a červenú čiaru, ale teraz upriamim pozornosť nie na tie posledné čísla, ale pozrime sa na vývoj pred rokom 2009, čiže pred krízou. Tá žltá čiara, ten nárast v podstate hovorí o tom, že mali sme veľmi dobré časy – silný rast úverov, vysoká ziskovosť bánk, a červená hovorí o poklese kapitálovej primeranosti. Toto je pre nás veľmi dôležitá lekcija, ktorá nám hovorí, že banky nemajú sami od seba tendenciu v dobrých časoch vytvárať si rezervy. Toto sme zažili aj počas krízy, aj teda pred minulou krízou, čiže banky keď zažívali veľmi dobré časy, vysokú ziskovosť, rast úverov, sami od seba si nevytvárali tieto vankúše. A nastala situácia, že do poslednej krízy v 2009 sme vstupovali s minimálnou úrovňou kapitálovej primeranosti. To, čo nám vtedy pomohlo, boli vysoké úrokové marže, tie už teraz nemáme. Čiže je veľmi dôležité, aby keď dôjde k nejakému zhoršeniu ekonomického cyklu, aby banky mali dostatočnú úroveň kapitálovej primeranosti a preto sú aj veľmi dôležité naše makroprudenciálne vankúše – čiže už aj pán Dvořáček naznačoval – ktoré sme zvyšovali a ktoré vytvárajú veľmi dôležitú líniu obrany pre náš bankový sektor. Dámy a páni, to bol posledný slide z mojej prezentácie, takže ďakujem pekne za pozornosť.

Hospodárske noviny

Najskôr by som sa vás opýtal – vy ste spomínali, že je tam ešte ten vplyv predschválených úverov, ktorý sa prejavuje na tom, že tie nové čísla hypotekárnych úverov sú vyššie, ako by sme možno očakávali. Vieme povedať, aké percento novo-poskytnutých úverov slúži na refinancovanie a teda či vidieť v prípade – lebo je tam aj pokles úrokovej marže, to naznačuje, že tie banky medzi sebou bojujú – čiže či badáte, že ja neviem – viac ako polovica úverov

služi na to, že tie banky si navzájom ako keby berú klientov? A to do určitej miery tiež asi bude mať vplyv na biznis model – to je prvá otázka. A druhá otázka by smerovala k tým komerčným nehnuteľnostiam – tam ste to naznačili myslím už v predchádzajúcich správach – sa to trochu spomínalo – tak či to riziko je vyššie a možno nejaké zaujímavejšie čísla k tomu, keby ste vedeli ešte pridať. Ďakujem.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

Najprv k tomu refinancovaniu – od 1. júla nám mierne stúplo to refinancovanie a momentálne to tvorí niečo cez 30 % z celkového objemu nových úverov. Ono to je pomerne jednoduchá logika – akonáhle nám klesajú sadzby, tak refinancovanie bude stále na relatívne vysokých číslach. Predtým bolo na nejakých 27 – 28 %, aj keď to je relatívne volatilná položka, teraz nám to mierne stúplo, ale pokiaľ uvidíme pokles sadzieb, vždy bude tá tendencia tých klientov si brať z banky do banky, čo koniec-koncov nemusí byť zlá vec, lebo tí ľudia si môžu znižovať tie splátky úverov, ale problém je v tom, že väčšinou je to spojené aj s navyšovaním toho úveru. Čiže nedochádza k nejakému poklesu alebo zníženiu úverovej záťaže, ale naopak vidíme, že celková záťaž dlhová tým pádom ešte rastie. Čo sa týka komerčných nehnuteľností – v Správe, ak si prečítate - na jednej strane hovoríme to, že tie trendy sú pomerne také oživené, by som povedal, v porovnaní s minulým rokom – komerčné nehnuteľnosti nám rástli asi na úrovni 6,5 %, čiže oproti minulému roku je tam nárast. Hovoríme, že ten trh je v takej dost' rastovej fáze z pohľadu obsadenosti, investičnej aktivity, čiže cítiť to, hlavne tu v Bratislave, že ten trh výrazne rastie, ale to, čo je pozitívne a myslím, že tam je veľmi zaujímavý graf v Správe, ktorý hovorí o tom – a porovnáваме teda vývoj v komerčných nehnuteľnostiach v tejto poslednej fáze, čiže posledné tri roky, s vývojom pred krízou. Možno si pamätáte, že komerčné nehnuteľnosti počas krízy nám spôsobili najväčší bolehlav. Najväčšie straty boli práve z týchto projektov a veľmi dobre v správe ukazujeme, že predtým v rokoch 2005 až 2007 ten nárast bol podstatne výrazný, mimo akýchkoľvek fundamentov. V porovnaní s finančnou pozíciou podnikového sektora, s úvermi, s HDP – boli úplne mimo týchto premenných. Momentálne je ten rast podstatne pomalší a viac v súlade s fundamentami. Čiže aj keď s bankami o tom debatujeme, tak myslím, že tam ich tá kríza zabořila, tam sa poučili a skutočne vidíme opatrnejší prístup zo strany bánk. Jednak sa nám to potvrdilo, aj v správe ukazujeme, že nám pomerne výrazne klesol priemerný objem poskytnutého úveru v tomto sektore. Čiže to, čo nám znova v minulosti robilo problémy – to boli obrovské projekty, veľké objemy, ktoré zlyhávali, teraz ten priemerný objem výrazne

poklesol. Čiže ten sektor je naďalej citlivý, to platí, preto hovoríme – je to jedno z tých hlavných rizík – ale vidíme tam aj väčšiu opatrnosť bánk. Čiže toto hodnotíme pozitívne.

Reuters

Vy v tej správe hovoríte, že môžete naďalej zvýšiť proticyklický vankúš pre banky, pokiaľ bude pokračovať nadmerný rast úverov a pokiaľ sa bude ekonomika naďalej prehrievať. Najbližšie budete sedieť a rozhodovať o tom v januári, ak sa nemýlim – chcem sa spýtať, či toto rozhodnutie môže prísť už v januári alebo počkáte kým dobehne taký ten úverový boom, ako ste vraveli – z tohto roka a potom počkáte ako sa prejavia tie opatrenia, ktoré ste prijali a teda to rozhodnutie by prišlo až neskôr? A druhá moja klasická otázka – spomínali ste k úverom domácností, že stále ten rast je najvyšší v rámci EÚ, že sa šesť rokov sa zdvojnásobil, ale nedostala som teda číslo a ani som ho tam nenašla v tých papieroch – čiže stále je to dvojciferný rast? Koľko je to presne ak to máte – minulý rok to bolo 13,6 – tu mám poznačené.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

Ja len rýchlu odpoveď dám – pri úveroch na bývanie - 11,5 %.

Reuters

Úvery domácnostiam celkovo – porovnam porovnateľné.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

12 %.

Reuters

12 % - a to je obdobie za...

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

To je medziročne – čiže to je september 2018 a september 2017.

Reuters

Super, ďakujem pekne. A ten vankúš...

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

K vankúšu sa vyjadrím ja – v konečnom dôsledku o vankúši rozhoduje Banková rada NBS, ktorá je tým rozhodovacím orgánom a to rozhodnutie zo zákona sa prehodnocuje každý štvrt'rok. Preto sedíme zase v januári k nemu a máme samozrejme vypracovanú vždy analýzu tej situácie aj s istou simuláciou ako sa očakáva, že sa to bude vyvíjať a tak ďalej. Pán Ličák to už povedal, že najskôr musíme očistiť ešte tie čísla o ten jún, kedy naozaj tie kampane nám spôsobili istý výkyv a chceme naozaj vidieť, či sa situácia zastabilizuje. To je taký prvý dôležitý predpoklad. Čiže v tom nájdete aj tú odpoveď – ešte v tom januári asi tie čísla neuvidíme. Samozrejme my to hovoríme v každej správe, že keďže máme možnosť prehodnotiť mieru proticyklického kapitálového vankúša každý štvrt'rok, tak každý štvrt'rok sa tá otázka otvára nanovo, ale vždy to robíme len na základe analýz, čísiel. Dobre viete, že tam máme také dva základné indikátory – máme tam ten kompozitný ukazovateľ, máme tam ukazovateľ vývoja, takže na základe týchto dvoch ukazovateľov sa vždy zamýšľame nad tou otázkou, vždy sa snažíme zhodnotiť tú aktuálnu situáciu, ktorá na trhu je a myslím si, že vždy s dost' veľkou rozvahou prijímame toto rozhodnutie, ktoré je naozaj pomerne dôležité. Je dôležité, aby bolo aj v tom časovom predstihu prijaté – jedného roka – tak to doteraz robíme, aby banky sa vedeli na to pripraviť a vedeli si odložiť ten potrebný dodatkový kapitál k tomu dátumu, ku ktorému prijímame to rozhodnutie.

Trend

Ja by som sa ešte rada opýtala – v minulých správach ste hovorili o tom, ako môže poklesnúť ziskovosť a je veľký rozdiel medzi tým, aké budú stredné banky a tie veľké banky s tým, že práve tie malé a stredné vychádzali s tým, že tam ziskovosť im zakolíše. Teraz ste naznačili niekde medzi riadkami, že ten ďalší pokles – mení niečo v týchto odhadoch? Že už aj tie banky väčšie môžu trpieť väčším poklesom alebo som len zle postrehla, že možno sa tam niečo menilo? Ďakujem.

Vladimír Dvořáček, člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ útvaru dohľadu nad finančným trhom

Začnem ja a potom ma Marek doplní ak bude treba. Samozrejme my sme povedali, čo sú tie dva základné faktory, ktoré majú vplyv na vývoj ziskovosti – je to stále vysoké tempo rastu úverov, to je dôležitý zdroj zisku, a potom ten druhý – že bankám klesajú náklady na kreditné riziko. Tam bol veľmi zaujímavý údaj, že keď porovnáme tú situáciu s rokom 2016, pokiaľ

ide o samotné náklady na kreditné riziko, čo naozaj boli dobré časy – aký významný dopad to malo na ziskovosť. Čiže môžem to otočiť tak, že keby naozaj v oblasti kreditného rizika ten vývoj nebol taký pozitívny, aký je, tak dneska tie banky nemajú ten nárast tej ziskovosti, o ktorom hovoríme. Čiže ja som to aj povedal v tom úvodnom slove, že z tohto dôvodu túto situáciu nepokladáme za udržateľnú a takisto samozrejme aj pri tých nízkych úrokových sadzbách, ktoré spôsobujú ten hlavný problém pre bankový sektor, je táto situácia do budúca neudržateľná pri takých úrovniach zisku, aké sú a takisto všetci dobre vieme, že ani dobré časy nebudú trvať večne. Nevie, či treba ešte niečo k tomu dodať.

Marek Ličák, riaditeľ odboru dohľadu na makroúrovni NBS

Ja možno len krátko, že to, čo hovoril pán výkonný riaditeľ k tej štruktúre ziskovosti, to neplatí len pre malé, stredné banky, ale v podstate pre všetky banky. Čiže akonáhle tie sadzby idú stále nižšie, tým pádom rastie citlivosť na zmenu tých položiek. Čiže momentálne to platí v podstate pre celý bankový sektor.

Martina Vráblik Solčányiová, hovorkyňa NBS

V prípade, že nie sú ďalšie otázky, tak ďakujeme veľmi pekne za účasť.